

НАТФИЗ

“Кръстьо Сарафов”

Факултет “Сценични изкуства”

СТАНОВИЩЕ

За

комплект от научните трудове

на

гл.ас. д-р Маргарита Божилова

представени за участие в конкурса за заемане на
Академичната длъжност “доцент“ по Пантомима
Професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство
(обявен в Държавен вестник, бр. 49/11.06.2021)

Становище:

проф. д-р Велимир Велев

Факултет Сценични изкуства

НАТФИЗ

София, 2021 г.

По обявления в Държавен вестник (бр. 49 от 11.06.2021 г.), конкурс за „Доцент по професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство, научна специалност Театрознание и театрално изкуство (Пантомима), към Национална академия за театрално и филмово изкуство „Кръстьо Сарафов”, се е явил един кандидат – гл.ас. д-р Маргарита Божилова.

Гл.ас. д-р Маргарита Божилова, завършва АДТ в НАТФИЗ в класа на проф. Надежда Сейкова. Има зад гърба си 12 годишен преподавателски опит, като асистент и главен асистент (хронологично) по Пантомима, Техника на Пантомимата, Класическа Пантомима, Пантомимен синтез и Сценично движение в НАТФИЗ. Съдейки по биографията, има опит и като актриса, като сценарист, като театрален и кино режисьор, както и проектно-управленчески, и административен опит.

За участието си в конкурса, д-р Маргарита Божилова представя три реализирани авторски продукта:

1. Театрален спектакъл “Българска мистерия”, сценарист проф. д-р Станислав Семерджиев, на която тя е режисьор. Спектакълът е реализиран на сцената на Театър НАТФИЗ през 2019 година. Получава Наградата на Столична община за “Ярки постижения в областта на културата” - раздел “Фолклорни и сценични изкуства”.
2. Късометражен невербален танцов филм „Жената”, 2017 г., на който Божилова е режисьор, сценарист и изпълнява главната роля. в “Жената”. Филмът е селектиран на седем международни филмови фестивали. Награда на Women’s Only Entertainment Film Festival - “Best New Media”.
3. Документален филм “Надежда”, 2021, филм за проф. Надежда Сейкова, преподавател и Ректор на ВИТИЗ «Кръстьо Сарафов», на който Маргарита Божилова е режисьор.

Трите реализирани авторски продукта са в една професионална взаимосвързаност по отношение на настоящата кандидатура, тъй като те ни демонстрират различни страни от професионалните качества на кандидата.

I. В първия реализиран авторски продукт, спектакълът «Българска мистерия», Божилова показва умение да разгради пантомимната техника, до вътрешен процес на невербално актьорско общуване, като почти я дематериализира на формално ниво, в синтеза ѝ с българската фолклорна естетика. Подобно нещо тя постига и с елементите от модерни танцови техники и леките акробатични прийоми. От една страна, това красноречиво говори за професионалното ѝ владение на пантомимната техника, без което не би могло да се осъществи нейното деструктуриране, без да се изпадне в еkleктика или формален естетически дисонанс. От друга страна, това дава информация относно нейните умения за премостване между формални структури от различни телесно-експресивни естетики.

II. Във втория авторски продукт, късометражния невербален танцов филм „Жената”, могат да се видят качествата на Маргарита Божилова и като сценарист, и като режисьор, и като актриса. Това е от особена важност за педагога по Пантомима, тъй като изкуството на Пантомимата, подобно Кукленото, много често предполага цялостно авторство на сценичната изява, където актьорът мим, уличен артист, трябва да бъде сам и автор, и режисьор, на собственото си актьорско изпълнение, независимо дали то е кратък етюд, реприза, монопантомимен спектакъл или «пластическа драма», която предполага работа в екип.

Относно художествения език на филма, тук Божилова опитва да постигне една друга телесна изразност – различни ракурси на телесната експресия в общуването, чрез тяло и телесни фрагменти, дори сянка. Всичко това, разсечено от сцени на деликатно психологическо присъствие, създава усещането за нереален танц между Битовото и Имагинерното. Комбинира вътрешния диалог с външното пластическо действие. Сечатава в единство реалистични и условни изразни средства,

средствата на кино играта със средствата на движенческия пантомимен театър.

Филмът може да се нарече Пантомима в широкия смисъл на думата, произхождащ от етимологията на самото понятие.

Ш. Третият авторски продукт, документалния филм за проф. Надежда Сейкова , със заглавие “Надежда”, на който Маргарита Божилова е режисьор, на пръв поглед стои странно в този хабилитационен пакет, макар че едновременно с това, законово, е напълно оправдан, като авторски продукт в Професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство, в което е кандидатурата.

Но именно на него искам да обърна малко повече внимание. Подозирам, че Божилова не случайно избира да го представи в хабилитационния си пакет, вместо отново да сложи нещо пряко свързано с пантомимната изразност.

В него кандидатът интуитивно търси отговор за себе си, опитвайки се да изясни специфичната приемственост между педагога, от когото тя е възпитана в Академията и нейната позиция на педагог по Пантомима в момента. Този филм е едно нейно своеобразно осмисляне на собствените педагогически принципи, които тя се стреми да изгради върху педагогическата основа на своя учител. Не случайно в първите две части от филма, това е основната тема, около която се въртят моментите на споделяне на проф. Сейкова – от критериите за подбор на студентите, през пътя, който педагога трябва да извърви заедно със своите възпитаници, до качествата, които трябва да се развият и култивират от преподавателя. Особено интересен е моментът, в който Сейкова поема ролята на водещ в занятието на класа по Пантомима, давайки им класическа актьорска задача, но която трябва да бъде решена единствено чрез пластиката на тялото, през пантомимна невербална естетика. Ненатрапчиво, в центъра на филма се озовава този своеобразен открит урок, който Божилова

умишлено прекъсва с педагогическите споделяния на Сейкова. След което зрителя отново се върща в залата, за да чуе забележките и препоръките, които тя персонално дава на всеки студент – забележки, изцяло насочени към връзката между вътрешния процес (преживяването, въображението, емоционалния заряд и отношение), от една страна и експресията на актьорското тяло, от друга – за да се постигне вярно художествено внушение и правдиво актьорско присъствие в стилистиката на Езика на Тялото.

Съдържателното внушение тук е постигнато чрез една особена музикалност, като монолога на Сейкова, от самото начало на филма до неговия край, е визуално насечен от ритъма на предметните действия в киноразказа. Умението на Божилова да използва Езика на Тялото, но този път неочаквано, в жанра на документалното кино, заслужава внимание. Детайлите в жестовете, фрагментите-елементи от човешкото тяло и техните невербални кодове, не просто допълват основната драматургична линия, а са специално избрани като изразно средство – равностоен компонент за художесвено въздействие и внушение, наред с традиционните художествени средства в документалистиката.

Особено място в невербалната художествена линия на филма има Човешката ръка. Езика на ръцете във филма – монотонните движения на дланите и пръстите, без повод, месенето на тестото, разчупването на питката в залата, играта с котката, кафеварката, танца на пръстите с чашата чай – всичко това насища емоционално и едновременно смислово допълва основната линия на филма.

Всичко това е постигнато с лекота, без творческо насилие.

В последната част на филма, Божилова насочва вниманието към интимния вътрешен свят на педагога и неговата личност.

Този филм дава информация за корените на педагогическите и методическите принципи и похвати, върху които Маргарита Божилова гради своята преподавателска методика, които тя прилага и които ще продължи да прилага и развива в работата си със студентите.

Като ремарка, която не е свързана с качествата на самия филм, бих споделил препоръката, да се провери твърдението, че Сейкова е първата жена-режисьор в България. Като първосигнално основание за това могат да послужат фактите, че през 1954 година заедно със Сейкова (която е на 23 г.), режисура завършва и проф. Николина Георгиева, започнала веднага работа като режисьор в Драматичен театър Габрово, докато самата Сейкова все още е асистент режисьор в Народен театър „Иван Вазов“. А в същата 1954 г. друг български режисьор Юлия Огнянова, която е на 31 г., е преподавател в тогавашния ВИТИЗ. В документалното кино, където истината и фактите са преди художествената измислица, коректността не е без значение. Това не е упрек към Божилова, за която това е дебют в документалистиката, а просто знак да провери и коригира тази евентуална неточност.

Ще завъша отново с това, че авторските работи, представени за конкурса от кандидата д-р Божилова, представляват три допълващи се аспекта от професионалните и педагогическите качества на кандидата, необходими за бъдещата ѝ академична преподавателска работа. Тези авторски произведения със своите художествени качества показват творческия, но и педагогическия потенциал и диапазон на гл. ас. д-р Маргарита Божилова.

Още нещо: Не мога да не вметна и няколко думи за теоретичните разработки на Маргарита Божилова, въпреки че тя, в своя хабилитационен пакет, скромно ги е поставила в сянка. Именно те своя страна, разкриват д-р Божилова като професионалист, но и като педагог, който притежава умения за практическа и за теоретична работа, в която може да осмисля и аналитично да синтезира своя личен практически опит и резултати.

Несъмнено разнопосочните умения на кандидата да борави с езика на Пантомимата и способността да я комбинира в художествена цялост с различни от нея, невербални изразни средства, ще доведат до качествено обогатен подход в бъдещата ѝ педагогическа работа със студентите по Театър на Движението - Пантомима. А това

дава големи надежди, особено в момент, в който актуализацията на обучението по Пантомима е така належащо.

На базата на всичко казано до тук, заключавам, че кандидатурата на гл. ас. д-р Маргарита Божилова притежава сериозна професионална тежест, съчетаваща нейните творчески и педагогически компетенции в един широк професионален и академичен диапазон.

Поради което, считам за напълно заслужено, д-р Маргарита Божилова да бъде подкрепена и хабилитирана като «доцент» по «Пантомима», в направление 8.4. Театрално и филмово изкуство, научна специалност Театрознание и театрално изкуство в НАТФИЗ.

Гласувам категорично с ДА!

27.07.2021, София

проф. д-р Велимир Велев